

**«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ

ՌԱԶՄԱՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ԱՇԽԱԿԵՐՏՆԵՐԻ
ՄԵՁ «ՆԶՊ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

ԱՌԱՐԿԱ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳ
ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ԼՈՒՍԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՄԱՐԶ

ՇԻՐԱԿ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

«ՄԱՐԱԼԻԿԻ ԹԻՎ 1 ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ներածություն	2.
2. Ռազմահայրենասիրական դաստիարակության կրթական հիմնական խնդիրները	4
3. Ռազմահայրենասիրական դաստիարակության ուսուցման մեթոդները	5
4. Փորձառության հետազոտում /գիտելիք, հմտություն, արժեք/	9
5. Եզրակացություն	12
5. Գրականություն	12

Ապագան վտանգված ժողովուրդների

վերջին և միակ խաղաթուղթը

վերադաստիարակությունն է...

Գ. Նժդեհ

Ներածություն

Մեր պետությ ան զարգացման ողջ ընթացքում ահող սերնդի ուղղմանը հաստիարակության նկատմամբ հոգատարությունը գրավել է առաջնային տեղ: Երկուստարարության գաղափարական դաստիարակության բաղադրիչներից է ուղղմանը հաստիարակությունը է: Դրա անհրաժեշտությունը պայմանավորված է, երկրի պատմության հետագա անրապնդման, ազգային բանակի մարտունակության բարձրացմամբ: Բանակ- հասարակություն փոխադարձ կապի անրապնդման գործուն նշանակալի դերակատարություն ունեն մեր հանրապետությունում գործող հասարակական և պետական կազմակերպությունները ... Իգուր չէ աված «Այ նտեղ, որտեղ բանակն ու ժողովուրդը միասնական են, այնտեղ հայրենիքն անպարտելի է»... Թեկուզ տարբեր ծանրություն ունեն մեր պարտականությունները, սակայն պատասխանատվության առումով բոլորս հավասար ենք, որովհետև այն առաջին հերթին վերաբերում է հայրենիքի անվտանգությանը: Իսկ սրանք սոսկ բառեր չեն, այլ գործողություն ուղենից, որի շնորհիվ մեծ առաջընթաց է նկատվել բանակ հասարակություն կապի անրապնդման բնագավառում: Զինվորական դաստիարակության կողմերից մեկն ուղղմանը հաստիարակությանն է, որի կարևոր օղակներն են ընտանիքը, հանրակրթական դպրոցները, բուհերը և այլն [Խոսք՝ Մեր ան Օհանյան]: Ահող սերնդի դաստիարակությունը ընտանիքում և դպրոցում ունի ընդհանուր շատ կողմեր: Ընդհանուրն այն է, որ դաստիարակչական գործընթացը մերոգտբանական մեկ հիմն ունի: Ռազմախայրենասիրական դաստիարակությունը դպրոցում, և ՆԶՊ առարկայի դասվանդման

ընթացումն ուղեկցվում է հայրենիքի նկատմամբ սիրո, նվիրվածության ձևավորմամբ, հոգևոր և
նյութական արժեքների հանաչմամբ ու գնահատմամբ: Ընտանեկան դաստիարակությունը
ուսումնասիրական գիտելիքների ձևավորման նախնական աստիճանն է: Ընտանիքում երեխաների
հայրենասիրական դաստիարակության առավել արդյունավետ ձևերից կարելի է նշել հետևյալները՝ ա)
ընտանեկան լուսակարների, նամակների միջոցով, երեխաների մեջ սերմանել սեր առ հայրենիք բ)
ընտանիքի անդամների հետևազանակերպել, արժավներ, էֆրսկու բսիաներ, այցելուք ու ներք, մարտական
և փառքի հուշարձաններ, թագարաններ, ցուցահանդեսներ, ուսումնական գործառնդեսներ գ) ընտանիքի
ավագների ծնողների միջամտությունը երեխաների դպրոցական արտագրոցական ուսումնասիրական
միջոցառումներին դ) ընտանիքում հիմնել հայրենասիրական ուղղվածության գրադարան, այցելել
գեղարվեստական ցուցահանդեսներ, երեխաներին օգնել՝ կազմել ու հայրենասիրական ցուցահանդեսներ:
Անող սերնդի հայրենասիրական դաստիարակությամբ համակարգի հաջորդ օղակը հանրակարրական դպրոցն
է: Դպրոցականների հայրենասիրական դաստիարակության գիտակցության ձևավորման կարևոր
նախադրյալները հուշում են, որ յուրաքանչյուր
ուսումնական առարկա պետք է բովանդակի աշխարհայացքային և բարոյական գաղափարներ: Այդ
գործընթացի արդյունավետ իրականացումը պահանջում է աշակերտի անձի «Ես»-ի կայացում, բարոյ
ական և կոփում: Անձի ես-ի գարգացումը և ձևավորումը տեղի է ունենում կողեկտիվ միջավայրում:
Կողեկտիվը հզոր ազդակ է ուսումնական և արտագրասարանական աշխատանքի մեջ հաջողության հասնելու,
յուրաքանչյուր անդամի վարքագծը մշակելու համար: Ինչ խոսք, դա այնքան էլ հեշտ չէ: «Տիեզերանավ
կառուցելն ավելի հեշտ է, քան՝ կողեկտիվ»: Հարկավոր է ստեղծել այնպիսի պայմաններ, գործունեության
այնպիսի եղանակներ, որոնցում դրսևերվում են անձի էությունը, նրա ձգտումները՝ տեսնելու ոչ միայն,
սեփական անձը, այլ և կողեկտիվի յուրաքանչյուր անդամի [խոսք՝Սերժ Սարգսյան]: Հայրենասիրության
ձևավորումը բարձր մակարդակի հասցնելն ու պահպանելը բավականին բարդ ու աշխատատար գործընթաց

է: Երիտասարդ սերնդի ռազմահայրենասիրական դաստիարակությունը ներկայիս հրատապ խնդիրներից մեկն է: Դա բարոյական եւ հայրենասիրական կրթություն է, որը ամբողջ հանրային գիտակցության հիմնական բաղադրիչն է, որտեղ յուրաքանչյուր պետության կենսունակության հիմքը հիմնված է: Հայրենասիրական բնույթի զգացմունքները դրված են ողջ կյանքի եւ մարդկության առկայության վրա՝ որոշակի սոցիալ-մշակութային միջավայրի ազդեցության ներքո: Երեխաների դաստիարակությունը պետք է իրականացվի անընդհատ, դասարանում, գործողություններում, նույնիսկ խաղի մեջ եւ տանը: Մանկավարժական աշխատանքը կառուցված է այնպես, որ անցնում է սրտով, բառացիորեն մանկապարտեզի յուրաքանչյուր աշակերտ: Հայրենիքի հանդեպ նախադասարանական սերը սկսվում է նրա մոտ իրեն վերաբերմունքի ձեւավորմամբ՝ մայրիկի, հայրիկի, պապի, տատիկի հետ, իր տանը սիրով, այն փոփոցը, որտեղ նա ապրում է: «Հայրենասիրությունը կարելի է ձևակերպել որպես հասարակական կյանքի և պետության բոլոր ոլորտներին բնորոշ առավել նշանակալի, անգերազանցելի արժեքների համակարգ, ինչը հանդիսանում է անձի կարևորագույն հոգևոր սեփականությունն ու բնութագրում է նրա զարգացման բարձրագույն մակարդակը և դրսևորվում ինքնիրացման ակտիվ գործընթացում՝ ի շահ Ի հայրենիքի բարօրության» [3, էջ-32]: Ժամանակի մարտահրավերներին համարժեք պատասխան տալու համար, պետությունն առաջին հերթին պետք է հենվի լավ կրթության վրա, քանի որ վերջինս՝ օժտված ներքին ազատությամբ, մեծահոգությամբ, անձնվիրությամբ, հայրենասիրությամբ ու բարոյական արժեքներով, պետք է ձևավորի ստեղծագործող անհատ: Անժխտելի է, որ հայրենասիրությունը հանդիսանում է ազգի, ժողովրդի, հասարակության, պետության, սոցիալական հանրույթի, անհատի գոյատևման անբաժանելի բաղադրիչը, իսկ հասարակության և պետության դիալեկտիկական գոյատևումն անհնար է պատկերացնել առանց այդ իսկ կառույցների միասնության, ամբողջականության, դինամիկ ու բարեկազմող զարգացման կարևորագույն պայման հայրենասիրության: Հայրենասիրությունը հայ ժողովրդի համար ունի իր ինքնատիպ առանձնահատկությունները՝ պայմանավորված ազգային էթնիկական անկրկնելի պատմական զարգացմամբ, հոգևոր ու նյութական մշակույթով, աշխարհաբաղադրական ու բնապատմական զարգացումներով

պայմանավորված կյանքի ընթացքով, հայ էթնոսի արիական, աշխարհաստեղծ մենթալիտետով, ազգային ինֆնագիտակցությամբ, ի վերուստ տրված հարատևման անհրաժեշտությամբ: Հայրենասիրության օբյեկտը միանշանակ թանձրացված Հայրենիքն է իր ամբողջ էությանը ու բովանդակությամբ: Հայրենասիրության սուբյեկտի դերում հանդես են գալիս սոցիալական կառույցները՝ անձը, սոցիալական հանրույթը, դասակարգը, ազգը և այլն:

Ռազմահայրենասիրական դաստիարակության կրթական հիմնական

խնդիրները

Հայրենասիրությունը մարդկային

Առափնությունների

Թագն ու պսակն է

Գարեգին Նժդեհ

Ռազմահայրենասիրական դաստիարակության առաջին ֆայլերն անհրաժեշտ է սկսել դեռևս նախադպրոցական տարիներին, իսկ առա վել գիտակցված և կայուն գիտելիքներ պետք է տան դպրոցը և բուհը: Նախնական գինվորական պատրաստության և անվտանգ կենսագործունեության առարկայի ու ռազմահայրենասիրական դաստիարակության նպատակն է պատրաստել Հայրենիքը պաշտպանելու պատրաստ, բազմակողմանի զարգացած պատանիներ, հնարավորություն ընձեռել պատանիներին բանակ գորակոչվելուց հետո կարճ ժամանակում տիրապետել ժամանակակից զենքին ու ռազմական տեխնիկային: Նախնական գինվորական պատրաստության և անվտանգ կենսագործունեության առարկայի ծրագիրը մշակվել է առարկայական չափորոշիչներին համապատասխան: Ծրագրի առանձին բաժինները՝ լինելով իրարից բավականին անկախ, ուսուցման ընթացքում թույլ են տալիս կատարել թեմաների ուսուցման հերթականության փոփոխություններ՝ կախված տվյալ դպրոցի ուսումնական բազայի վիճակից, դպրոցի տեղակայման վայրից՝ ֆազոնում, թե գյուղում, լեռնային, թե հարթավայրային շրջանում, շեֆ գործամասի հեռավորությունից, օրվա և տարվա եղանակից: Սակայն, առարկայի բաժինները լինելով իրարից անկախ, նրանց ուսուցման վերջնական արդյունքում սովորողների մեջ ձևավորում են ապագա գինվորի համար անհրաժեշտ ռազմագիտական նվազագույն գիտելիքներ, բարոյաևոգեբանական հասկանիչներ, կամային հասկություններ, հայրենիքին ծառայելու ցանկություն: Նշված արժեքային համակարգի ձևավորման համար յուրաքանչյուր թեմայում նշված են կրթական հիմնական խնդիրները /նպատակը/, սովորողների համար ակնկալվող գիտելիքները, կարողություններն ու հմտությունները:

Ռազմահայրենասիրական դաստիարակության ուսուցման մեթոդները

Ռազմահայրենասիրական դաստիարակության նյութի վերլուծության ժամանակ օգտագործում ենք ուսուցման տարբեր մեթոդներ, մասնավորապես՝ բանավոր շարադրանք, զրույց, վարժություններ /մարզումներ/, ինֆորմայն աշխատանք:

Բանավոր շարադրանք

ա/ Դասախոսությունը շարադրվող նյութի գիտա-տեսական վերլուծության ծավալուն հաղորդումն է: Դասախոսության հիմնական նպատակն է օգնել սովորողներին, նրանց հետագա ստեղծագործական աշխատանքին: Դասախոսության մեջ շարադրվում են թեմայի առավել բարդ դրույթները, վերլուծվում են գրական աղբյուրները, տրվում են խորհուրդներ հետագայում նպատակաւաց թեմայի հետ աշխատելու համար: Դասախոսություններում լայնորեն կիրառվում են ընդհանրացումներ, նկարագրութ - յուններ, օրինակներ, փաստերի վերլուծություններ:

բ/ Բացատրությունները դրանք երևույթների իմաստնե իբացահայտումն են: Դրանցում մեծ տեղ ունեն սպացույցները, հետևությունները, դատողությունները: Բացատրություններն ուղեկցվում են սպառազինության ու տեխնիկայի ցուցադրմամբ, դիդակտիկ պարագաների, գործողությունների ու հնարքների ցուցադրմամբ:

գ/ Պատմումը ուսումնական նյութի կարճ ու պատկերավոր շարադրումն է, առավելապես փաստացի տվյալների հիման վրա: Պատմելու ընթացքում կիրառվում են նկարագրության, դատողությունների, եզրահանգումների ձևերը: Սովորաբար տևողությունները լինում է 20-30 րոպեից ոչ ավել, ուղեկցվում է բացատրություններով, դիդակտիկ նյութերի ցուցադրումով:

Զրույցը սովորողներին նոր գիտելիքներով հարստացնելու պարզ ու մասշտի մեթոդներից է: Այն հնարավորություն է ընձեռնում ուսումնական նյութի էննարկման համար, թույլ է տալիս ստուգել նախկինում ձեռք բերած գիտելիքները, դրանք սխտեմավորել և խորացնել: Ուսուցման նպատակից կախված զրույցը կարող է լինել ծավալուն, ստուգողական, նոր գիտելիքների հաղորդման: Այն պեռք է նախօրոք նախապատրաստել, որոշել նպատակը, խնդիրները բովանդակությունը:

Վարժությունները /մարզումներ/ գիտակցաբար, աստիճանաբար դժվարացող որոշակի գործողությունների, հնարքների կրկնությունն է, սովորողների մոտ հմտություններ և ունակություններ ձեռք բերելու նպատակով: Վարժություններ կատարելիս սովորողները ձեռք են բերում գործնական ունակություններ զենքի, սպառազինության, մարտական տեխնիկայի հետ վերաբերվելու: Գործնական աշխատանքը տեխնիկայի, սպառազինության, զենքի հետ վարվելու, սպասարկելու, խնամելու և պահպանելու կոնկրետ և կարևոր աշխատանք է:

Ինֆորմայն աշխատանք ուղեկցվում է հրահանգների, ուղեցույցների, տեղեկատու

գրականության կրկնությամբ: Ինֆորմայն աշխատանքի արդյունավետությունը մեծ չափով կախված է գինդեկի կողմից այն նախապատրաստելու մակարդակից, դրված խնդիրների ծավալից և նրա կողմից իրականացվող հսկողությունից: Գործնականում ավելի հաճախ օգտագործվում են ուսուցման մեթոդները գուգորդված, որի ժամանակ կիրառվում են մի քանի մեթոդներ: Աշխարհագրագրական ժամանակակից զարգացումների ֆոնին, էթնիկական ու կրոնական, միջազգային ահաբեկչության սպառնալիքների պայմաններում առաջնային դերակատարում է ստանձնում հայրենասիրության էությունն ու բնույթը, ըստ այդմ, կկարողանան մեկնաբանել ռազմահայրենասիրական դաստիարակության նշանակությունը: Բնականաբար, տրամաբանական կլինի գիտականորեն հիմնավորված ձևերի ու միջոցների ընտրությունը: [1, էջ- 61]... Բարոյական գիտակցության դրսևորման զգայական աստիճանի արտացոլման ձևերից մեկն է հասարակական ապրումների զգացմունքների խումբը: Վերջինիս էությունը արտացոլող արժեքներից է նաև հայրենասիրությունը: Այն՝ որպես կատեգորիա, արտացոլում է հասարակությունում տիրող, ինչպես նաև ազգային հոգևոր բարոյական մթնոլորտը: Անժխտելի է, որ հայրենասիրությունը հանդիսանում է ազգի, ժողովրդի, հասարակության, պետության, սոցիալական հանրույթի, անհատի գոյատևման անբաժանելի բաղադրիչը, իսկ հասարակության և պետության դիտելիկտիկական գոյատևումն անհնար է պատկերացնել առանց այդ իսկ կառույցների միասնության, ամբողջականության, դինամիկ ու բարեկազմ զարգացման կարևորագույն պայման հայրենասիրության : Վերջինս բնութագրվում է որպես բարդ, բովանդակային առումով բազմաբաղադրիչ երևույթ, որն ունի զարգացման տարբեր փուլեր և մակարդակներ: Դրսևորումներ, որոնք ակնառու են դառնում հասարակական կյանքի բոլոր կարևորագույն ոլորտներում ու ամենատարբեր ձևերով: Հայրենասիրությունը հայ ժողովրդի համար ունի իր ինֆրատիպ առանձնահատկությունները պայմանավորված ազգային էթնիկական անկրկնելի պատմական զարգացմամբ, հոգևոր ու նյութական մշակույթով, աշխարհագրագրական ու բնապատմական զարգացումներով պայմանավորված կյանքի ընթացքով, հայ էթնոսի արիական, աշխարհաստեղծ մենթալիտետով, ազգային ինֆրագիտակցությամբ, ի վերուստ տրված հարատևման անհրաժեշտությամբ: Հայրենասիրության դրսևորման բարձր մակարդակի հասնելն ու դրա պահպանելը բավականին բարդ ու շատ աշխատատար գործընթացներով խնդիր է: Ելնելով շարադրվածից՝ փորձենք հասկանալ հայրենասիրության տեղն ու դերը, դրա էությունը անհատի, հասարակության ու պետության կյանքում: Այստեղ փորձենք պարզաբանել մի քանի էականային դրույթներ: Հայրենասիրությունը ձևավորվում և զարգանում է որպես հոգևորբարոյականի հաստատմամբ առավել սոցիալիզացված զգացմունք, Հայրենասիրությունը՝ որպես իր բնույթով խորապես սոցիալական երևույթ,

իրենից ներկայացնում է ոչ միայն հասարակական կյանքի որոշակի կողմ, այլ դրա գոյության և զարգացման էական աղբյուր, Հայրենասիրության առաջնահերթ սուբյեկտ է հանդիսանում անհատը, ում գերակա սոցիալ բարոյական խնդիրն է իր հայրենիքին, պատմական մշակութային, ազգային և հոգևոր պատակները իր զիտակցումը՝ որպես կյանքի իմաստն ու բովանդակությունը որոշող բարձրագույն սկզբունք։ Հայրենասիրության իմաստը դրա հոգևոր արժեքայնության մեջ է։ Այն որպես վեհ զգացմունք, անփոխարինելի արժեք է, անսպառ աղբյուր։ Երազարկի յուրատեսակ թանձրացումն է Նժդեհի իմաստասիրական ըմբռնումն առ այն, որ : «Հայրենասիրությունը կարելի է ձևակերպել որպես հասարակական կյանքի և պետության բոլոր ոլորտներին բնորոշ առավել նշանակալի, անգերազանցելի արժեքների համակարգ, ինչը հանդիսանում է անձի կարևորագույն հոգևոր սեփականությունն ու բնութագրում է նրա զարգացման բարձրագույն մակարդակը և դրսևավորվում է իմաստալիզացման ակտիվ գործընթացում ի շահ հայրենիքի բարօրության »: Անտարակույս, հայրենասիրությունը որոշակի առումով հանդես է գալիս որպես հասարակական ու պետական վերնաշերտի ինֆրատիպ հիմք, գաղափարական հենարան։ Այստեղից էլ այն համոզմունքը, որ հայրենասիրությունը չի կարող վերացական կերպով հանդես գալ, այսինքն լինել օբյեկտից ու սուբյեկտից դուրս։ Արցախյան պատերազմի հերոսների, ռազմական մարտերի մասին ակնառեսների վկայություն հիշողություններ. սովորողները ճանաչում են արցախյան պատերազմի հերոսներին, ծանոթանում են ռազմական մարտերի մասնակիցների վերապրած հիշողություններին, էֆուլուրսիաների, արշավների իրականացում. երեխաները ճանաչում են հայրենի բնաշխարհը, սիրում հայրենի հողը, մասնակցություն ազգային տոներին. սովորողները ճանաչում են ազգային տոները, անձամբ մասնակցում տոնակատարություններին, գրույց, դասախոսություն, բանավեճ. աշակերտները փոխանակում են հայրենասիրական գաղափարներ, հարստացնում են հայրենիքի մասին ունեցած գիտելիքները, բանավեճի արդյունքում կատարում եզրահանգումներ, արցախյան թեմաներով կիրնդիտում. փաստավավերագրական ֆիլմերի օգնությամբ աշակերտները ծանոթանում են պատմական փաստերին, հայրենասիրական թեմաներով ցերեկույթներ, վիկտորինաներ. սովորողներն անձամբ մասնակցում են միջոցառումների կազմակերպմանն ու ներկայացմանը. ապահովվում է առողջ մրցակցություն։ Սովորողի հայրենասիրական դաստիարակության առաջին փուլում կարևորվում է աշակերտների՝ հայրենիքի մասին ունեցած պատկերացումների ձևավորումն ու ամբողջացումը։ Փոքրածավալ նյութերի ընթերցման ճանապարհով խնդիր է դրվում սովորողների մեջ ձևավորել հայեցի դաստիարակություն, ազգային հոգեկերտվածք՝ նպաստելով երեխայի ինֆրահանաչմանն ու ինֆրադրսևորմանը, և ամենևին էլ պատահական չէ, որ կրտսեր դպրոցում աշակերտի հայրենասիրական պատկերացումների ստեղծումը խարսխվում է հայրենիքի նվաճումների հանդեպ աշակերտի հպարտության գիտակցման վրա, որը դառնում է հայրենասիրության հիմքը։ Հանրակրթության 2-րդ աստիճանում

հիմնական դպրոցի սովորողների հայրենասիրական մտածողության զարգացման համար ի նպաստ են դրվում ուսումնական տարբեր բնագավառների ընձեռած հնարավորությունները: Գրականությունը և պատմությունը կյանքի դասեր են ուսուցանում սովորողներին, զարգացնում նրանց ստեղծագործական, վերլուծական ակտիվությունը և դաստիարակում ինքնատիպ անհատականություններ: Իսկ մյուս ուսումնական առարկաները (, , ՏՏՏ և այլն) ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառման համատեքստում հարուստ նյութ են տալիս ինտեգրված դասեր անցկացնելու համար: «ՀՀ Ազգային անվտանգության ռազմավարությամբ» սահմանված է, որ «Հասարակության և անհատի բարոյաև գեղարվեստական և հայրենասիրական դաստիարակությունը պետք է սկսվի ընտանիքում և շարունակվի կրթության բոլոր մակարդակներում»: Որպես օրենսդրական հիմք՝ «Պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 1-ին կետի 16-րդ ենթակետը սահմանում է, որ Հայաստանի Հարապետության պաշտպանության կազմակերպումը ներառում է «հայրենասիրական դաստիարակության ապահովումը, ռազմամարզական բնույթի միջոցառումների կազմակերպմամբ բնակչության շրջանում առողջ ապրելակերպի խթանումը»: Պետության դեմ ուղղված մարտահրավերներն ու սպառնալիքները առաջադրել են հանրության համախմբման, միասնական դաշտի ձևավորման կենսական խնդիր, որի լուծումն անհնար է առանց հայրենասիրական գաղափարաբանության՝ փողոցների իրար հոգեպես ու գիտակցորեն շողկապող, նրանց ավանդական նկարագրից բխող նպատակները, վարքը և գործունեությունը սահմանող գաղափարների ու արժեքների համակարգի: Որպես արժեք՝ հայրենասիրությունը բազմաբովանդակ է՝ հասարակական ապրումների խմբում բարոյական գիտակցության դրսևորման զգայական աստիճանի արտացոլման ձևերից մեկը: Որպես կարգախումբ՝ այն արտացոլում է հասարակության մեջ տիրող, ինչպես նաև ազգային-էթնիկական հոգևոր-բարոյական մթնոլորտը: Անժխտելի է, որ հայրենասիրությունը ազգի, ժողովրդի, հասարակության, պետության, հանրության, անհատի գոյատևման անբաժանելի բաղադրիչն է, իսկ հասարակության և պետության դիալեկտիկական գոյատևումն անհնար է պատկերացնել առանց այդ կառույցների միասնության: Հայրենասիրությունը հայ ժողովրդի համար ունի իր ինքնատիպ առանձնահատկությունները՝ պայմանավորված ազգային-էթնիկական անկրկնելի պատմական զարգացմամբ, հոգևոր ու նյութական մշակույթով, աշխարհաբանական ու բնապատմական զարգացումներով ուղղորդվող կյանքի ընթացքով, հայ էթնոսի արիական, աշխարհաստեղծ մտածելակերպով, ազգային ինքնագիտակցությամբ, հարատևման ի վերուստ տրված հրամայականով: Հայրենասիրության բարձր մակարդակի դրսևորման հասնելն ու պահպանելը բավական բարդ ու աշխատատար գործընթացների առնչվող խնդիր է: Ելնելով շարադրվածից՝ փորձենք հասկանալ հայրենասիրական դաստիարակության և հայրենասիրության էությունը, տեղն ու դերը անհատի, հասարակության ու պետության կյանքում. Հայրենասիրական դաստիարակությունը պետական իշխանության մարմինների, հասարակական կառույցների

նպատակամղված և համակարգված գործունեությունն է՝ ուղղված ֆառագիտության շրջանում բարձր հայրենասիրության ինֆրագիտական, Հայրենիքի հավատարմության գագումնի ձևավորման և Հայրենիք պատանության ֆառագիտական ու սահմանադրական պարտի կատարման պատասխանության գիտական: Հայրենասիրությունը ձևավորվում և գարգանում է որպես հոգևոր-բարոյականի հաստատմամբ առավել սոցիալականացված գագումն: Այն՝ որպես իր բնույթով խորապես սոցիալական երևույթ, ոչ միայն հասարակական կյանքի որոշակի կողմ է, այլև դրա գոյության և գարգացման էական աղբյուր: Հայրենասիրության առաջնահերթ սուբյեկտը անհատն է, որի գերակա սոցիալ-բարոյական խնդիրն է իր հայրենիքի պատմական, մշակութային, ագագային և հոգևոր պատկանելության գիտականը՝ որպես կյանքի իմաստն ու բովանդակությունը որոշող բարձրագույն սկզբունք: Հայրենասիրության իմաստը հոգևոր արժեքայնության մեջ է: Այն՝ որպես վեհ գագումն, անվիտարիների արժեք է, անսպառ աղբյուր: Ընդհանրացնելով այս մտքերը՝ կարող ենք ասել, որ հայրենասիրությունը հասարակական կյանքի և պետության բոլոր ոլորտներին բնորոշ առավել նշանակալի, անգերագանցելի արժեքների մի համակարգ է, որը անձի կարևորագույն հոգևոր սեփականությունն է ու բնութագրում է նրա գարգացման բարձրագույն մակարդակը՝ դրսևորվելով ինֆրագիտական ակտիվ գործընթացում, որ ծավալվում է ի շահ Հայրենիքի բարօրության:

Փորձառության հետագոտում /գիտելիք, հմտություն, արժեք/ Հայրենասիրության օբյեկտը միանշանակ թանձրացված հայրենիքն է իր ամբողջ էությամբ ու բովանդակությամբ : Հայրենասիրության սուբյեկտի դերում հանդես են գալիս սոցիալական կառույցները՝ անձը, սոցիալական հանրույթը , դասկարգը, ագգը և այլն: Այստեղ երևան է գալիս հայրենասիրությունն ու սուբյեկտը մեկ հարթության բերող և իրար շողկապող գործառույթի անհրաժեշտությունը հայրենասիրական, մասնավորապես՝ ագգմահայրենասիրական դաստիարակություն անվամբ: Ժամանակակից հասարակության մեջ երիտասարդության հայրենասիրական դաստիարակությունն առանձնակի կարևորություն է ձեռք բերում մի ֆանի պատճառներով բարձրանում է նոր սերնդի տեղեկացվածության մակարդակը, ժողովրդավարացման գործընթացները և ֆառագիտական կյանքում բագմակուսակցական համակարգի գոյությունը որոշակի դժվարություններ են ստեղծում՝ ըմբռնելու հայրենասիրության էությունը: Անհրաժեշտություն է առաջանում երիտասարդության հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացնել որակապես նոր մակարդակով: Անող սերնդի դաստիարակության գործում հանրակրթական դպրոցն առաջատար դեր է խաղում, ահա թե ինչու մանկավարժական կադրերի պատասխան և կատարելագործման հարցերը ներկայումս առանձնակի հրատապություն են ձեռք բերում : Ժամանակակից ուսուցիչն ներկայացվող սոցիալական պատվերը ուսումնագրատիարակչական գործընթացը որակապես նոր մակարդակի բարձրացնելն է : Սակայն ուսուցիչների նախապատասխումը հարկ եղած չափով չի

համապատասխանում արդի պահանջներին: Բուհի շրջանավարտների զգալի մասը չի տիրապետում դաստիարակչական աշխատանքի տվյալ ուղղության հետ առնչվող գիտելիքներին և ունակություններին, ավելին՝ հետաքրքրություն չի դրսևորում դրանց հանդեպ: Իմ կարծիքով՝ սովորողների հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացնող ապագա ուսուցիչների նախապատրաստման խնդրում գլխավորը մանկավարժական հիմքի մշակումն է: Սովորողների հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացնող ապագա ուսուցիչների նախապատրաստումը կիրականացվի առավել արդյունավետ, եթե՝ 1. սովորողների հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացնող ապագա ուսուցիչների նախապատրաստումը դիտարկվի որպես մասնագիտական մանկավարժական նախապատրաստման համակարգի մաս, որպես բարդ ենթահամակարգ մի համակարգի, որի ամբողջականությունը ձեռք է բերվում նրա բաղադրատարրերի բարոյաևոգեբանական, մեթոդաբանական, տեսական, մեթոդական, տեխնոլոգիական համադրմամբ : 2. որպես նախապատրաստման նպատակ դիտվի սովորողների հայրենասիրական դաստիարակություն իրականացնող ապագա ուսուցիչների պատրաստության ձևավորումը, որը բնորոշվում է որպես բարդ անհատական կրթություն: 3. նախապատրաստման բովանդակությունն սահմանվի՝ հաշվի առնելով հայրենասիրություն .. հասկացության բովանդակությունը, ժամանակակից պայմաններում հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացնող ապագա ուսուցիչների բարոյաևոգեբանական և արդյունավետ գործնական պատրաստականության կողմերի ձևավորմանը՝ ակտիվ ուսումնառնանաչողական գործունեության մղող տարբեր խթանների համադրում, ուսումնառնանաչողական գործունեության կազմակերպման տարաբնույթ ձևերի օգտագործում պարապրոնների ժամանակ հուզական մթնոլորտի ստեղծում, մանկավարժական փուլի տարբեր առարկաների փոխկապակցվածության ապահովում, ուսանողների ուսումնական գործունեության տարբեր տեսակների. Ուսումնառնանաչողական ուսումնագործնական և ինֆուրմաչիոն պրակտիկ գործունեություն. Մեր ուսումնասիրությունների արդյունքում փորձել են լուծել հետևյալ խնդիրները. 1. Հիմնավորել սովորողների դաստիարակությունն իրականացնող ապագա ուսուցիչների նախապատրաստման նկատմամբ ինտեգրատիվ – գործնական մոտեցումը՝ որպես հետազոտության մեթոդաբանական ռազմավարություն: 2. մշակել ժամանակակից պայմաններում սովորողների հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացնող ապագա ուսուցիչների նախապատրաստման հայեցակարգի հիմնական դրույթները: 3. ներկայացնել սովորողների հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացնող ապագա ուսուցիչների նախապատրաստման համակարգի հիմնավորումը և բացահայտել արդյունավետ գործունեության պայմանները : 4. Մշակել և տեսականորեն հիմնավորել հայրենասիրական դաստիարակություն իրականացնող ապագա ուսուցիչների նախապատրաստման գործընթացի կառուցվածքը ,բովանդակության մոդելը, բացահայտել օրինաչափությունները ու սկզբունքները : Մեր կողմից մշակվել են սովորողների հայրենասիրական դաստիարակություն իրականացնող ուսանողների

նախապտրաստման հայեցակարգային հիմքերը, որոնք ներառում են հետևյալ դրույթները

Հայրենասիրությունը բարդ երևույթ է. Նրա էությունը կապվում է ոչ միայն առանձին ֆազակական կամ բարոյական սկզբունքի, այլև նրա առանձնահատկությունների ինտեգրատիվության հետ, ինչը թույլ է տալիս հայրենասիրությունը դիտարկել որպես անձի սոցիալ- բարոյական ուղղվածության անբաժանելի մաս [3, էջ-76]: Հայրենասիրության կառուցվածքում առանձնանում են մի քանի փոխկապակցված բաղադրատարրեր՝ մտավոր, պահնջմունքաբաժանիչային հուզականային և գործնական: Մեր երկրում տեղի ունեցող արմատական վերափոխումներն իրենց հետքն են թողնում հասարակության կյանքի տարբեր ոլորտներին, այդ թվում՝ երիտասարդ սերնդի վրա , ինչը պայմանավորվում է ժամանակակից պայմաններում հայրենասիրության բովանդակության առանձնահատկությունների բացահայտման անհրաժեշտությունը: Ժամանակակից պայմաններում հայրենասիրության բովանդակության կարևոր առանձնահատկությունն է նրա միավորությունը դեպի ապագան: Իր հայրենիքին նվիրված մարդն անմիջականորեն մասնակցում է նրա առջև ծառայած խնդիրների լուծմանը; Տնտեսության վերելքը ժողովրդավարական պետության կայացումը ուղղակիորեն կախված են հասարակության անդամի՝ իր հայրենասիրական պարտի կատարումից, որն իրականացվում է ոչ միայն հերոսական արարքների միջոցով այլ նաև ամենօրյա գործերով [3, էջ-25]: Դա պայմանավորվում է ժամանակակից հայրենասիրության ևս մեկ առանձնահատկությամբ. Իսկական հայրենասիրությունն անանց բնույթ ունի և դասվում է համամարդկային արժեքների շարքը:

Հայրենասիրական դաստիարակությունը մեր կողմից դիտվում է որպես դաստիարակների և սանցների փոխգործակցության գործընթաց, որն ուղղված է հայրենասիրական զգացմունքների ձևավորմանը հայրենասիրական համոզմունքների և վարքագծի մշակմանը: Հայրենասիրական դաստիարակության նպատակն ու արդյունքը հայրենասիրության ձևավորումն ու զարգացումն է: Ընդ որում՝ էական է հասարակական փորձի փոխանցումը սերնդին՝ որպես անձնական ձեռքբերում, ինչն արտացոլում է դաստիարակության գործընթացի էությունը՝ արտաքինի, օբյեկտիվ փոխադրումը ներքին, սուբյեկտիվ աշխարհ: Հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացվում է դաստիարակչական աշխատանքի միջոց ուղղությունների հետ միասին այն փոխկապակցված է ֆազակցիական դաստիարակության հետ, սակայն, մեր կարծիքով առավել նպատակահարմար է հայրենասիրական դաստիարակությունը դիտել ոչ թե որպես վերջինիս մաս այլ որպես դաստիարակչական աշխատանքի ինֆուզիոն ուղղություն: Ապագա ուսուցիչների նախապտրաստման նպատակն է հանդիսանում սովորողների հայրենասիրական դաստիարակության իրականացմանը ուսանողների պատրաստակալության ձևավորումը , որը դրսևորվում է գործունեության տվյալ տեսակի նկատմամբ ունեցած ձգտմամբ և տվյալ գործունեության տիրապետմամբ:

Պատրաստակալությունը ներառում է երկու կողմ՝ բարոյաևգեբանական (բարոյաևգեբանական պատրաստվածություն)և արդյունավետ գործնական (տեսական և գործնական նախապտրաստվածություն):

Եզրակացություն

Եվ այսպես, ի՞նչ է տալու ՆԶՊ առարկան և ռազմահայրենասիրական դաստիարակությունը սովորողներին. կամֆ, խիզախություն, համարձակություն, տոկունություն, ձեռք բերած գիտելիքների շնորհիվ՝ վստահություն սեփական ուժերի նկատմամբ: Առարկայի դասաժամերին ստացած գիտելիքներն ու գործնական պարապմունքները կօգնեն շատ արագ և արդյունավետ կողմնորոշվել տեղանքում և արտակարգ իրավիճակներում, կտան անհրաժեշտ գիտելիքներ, հմտություններ և ունակություններ, որոնցով էլ զինակոչիկները, ունենալով բավարար պատրաստություն, վստահությամբ կմեկնեն Հայոց բանակ՝ հայրենիքի պաշտպանության սուրբ գործում ներդրելով իրենց ավանդը: սովորողների մոտ կձևավորվի ռազմակիրառական կարողությունները, հմտություններ :

Նման ծրագրային մոտեցումները հնարավորություն կընձեռեն հայրենասիրական դաստիարակության աշխատանքի շնորհիվ ունենալու

1. Համընդհանրացման պայմաններում ՀՀ քաղաքացու ազգային պիմագծի, ինֆնության, լեզվի, մշակույթի ու ավանդույթների պահպանումը,

2. Պետության պաշտպանունակության, ազգային անվտանգության և ռազմական հզորության ամրապնդում և զարգացում,

3. Հայրենիքի պաշտպանությանն անմիջականորեն մասնակցելու համար պատասխանատվության ձևավորում,

4. Ազգային արժանապատվության, իր ընտանիքի, ազգի և պետության համար հպարտության զգացում, ինչպես նաև իր սահմանադրական և քաղաքացիական պարտքը կատարելու պատրաստակամություն,

Ավարտին մեջբերեն Գարեգին ից հետՆժյեհի պատգամները. „ԵՂԻՐ ԲԱՑԱՐՁԱԿ... ԵՎ Ո՛Չ ՄԻ ԶԻՋՈՒՄ: ՀԱՆՑԱՆՔ Է ԶԻՋԵԼԸ: ԶԻՋԵԼ՝ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ Է ԹՈՒՅԼ ԼԻՆԵԼ, ԱՄՈԹԱԼԻ ՊԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆ ԿՐԵԼ...“:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Խաչատրյան Ս, Պետրոսյան Ս., Արնաուդյան Ա., Զոհրաբյան Ա., Առաֆելյան Մ., Խաչատրյան Հ., Վարելլա Գ., «Հասարակագիտության ուսուցման արդի հիմնահարցեր. ձեռնարկ մանկավարժների համար» Երևան «Տիգրան Մեծ» 2005թ.
2. «Միջրար Գոց» ուսումնամեթոդական հոդվածների ժողովածու Վանաձոր 2014թ.
3. Վ.Ա.Մուրադյան «Ռազմահայրենասիրական դաստիարակության հիմնական դրույթները հանրակրթական դպրոցում» ԳՊՄԻ 2010թ.
- 4 Ամիրջանյան Յու.Ա.Սահակյան (ուսում.ձեռնարկ)2004